

СТАНОВИЩЕ

от проф., д-р Тодор Петров Тодоров

относно материалите, представени от доц., д-р Веселин Христов Дафов за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ във Философския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ по професионално направление 2.3. Философия(Онтология, Предметна онтология, Субектна онтология), обявен в ДВ бр. 44/29.05.2018 г.

1.Кратки биографични данни за доц., д-р В.Дафов

Доц. Веселин Дафов получава солидно образование в образцова математическа гимназия в гр. Пловдив и във Философския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. Неотклонно следва своите философски интереси, като доста интензивно акумулира и научно развитие, и преподавателски опит, както и приложни знания в сферата на усвояването на философията от подрастващите. Активно експериментира модели на продуктивно реагиране на потребностите на социалната практика.

2.Общо описание на представените материали

За конкурса са представени три монографични изследвания и впечатляващ списък от научни публикации. Субектно-онтологичният подход е центриращата тема на първата представена книга – „Моменти онтология“. Но в разширяващи и допълващи съдържанието варианти, тази тема си остава основа на изследванията и резултатите и в следващите две представени монографии: „Онтологични проектории“ и „Ставания и направи“.

. Научната продукция на кандидата за професор демонстрира задълбоченост и устойчивост в избраното теоретично поле на изследване. Впечатлява проникателността и умението на изследователя да съзира тематично продължение на своите изследователски занимания във факти и явления с на пръв поглед съвсем далечна и неподозирана връзка.

3.Обща характеристика на изследователската и преподавателската дейност на кандидата

Характерен белег на цялата творческо-изследователска дейност на кандидата е това, че носеща конструкция на разнообразието на неговата научна продукция си остава онтологията и специално субектната онтология. Тя се мултиплицира и проблематизира чрез свързване с различни полета от дейности в реалната практика, което показва практико-приложната значимост на теоретичните му занимания.

Доц. Дафов проявява забележителна продуктивност в подготвяните и провеждани лекционни курсове – 6 четени курса, които вече са приключили и 16 курса, които

актуално се водят. Многообразието на курсовата проблематика показва както тематичен континуитет, така и разширяване и развитие на изследователското поле. Категорично се откроява и социалната ангажираност на неговите научни разработки.

Осежаем е стремежът на доц. Дафов да съчетае природо-математическите с философските познания на учащите се, като мултиплицира познавателния капацитет на светогледните и методологическите функции на философията. Работи с широка палитра от обучаващи се – от деца в детските градини до възрастни, от ученици до хора с разнообразни професии. Участва в и организира различни екипи с изследователски и приложни цели, като експериментира и прилага аспекти от своите научни занимания в интензифицирането на мотивацията и поведението на хората в тяхната разнообразна житейска дейност. Член е на многобройни комисии, екипи, граждански организации, професионални сдружения и др., в някои от които има водещи организационни и научно-методични функции. Това е добър признак за гражданска активност и творческо присъствие при възплътването на научните достижения в реалния живот.

Бих желал специално да подчертая като силно положително качество в неговата изследователска работа усилието да прави мостове между философията, философското мислене и обучението и възпитанието на децата – интелектуалния потенциал на всяко общество и утрешни мислители и творци.

4. Приноси (научни, научно-приложни, приложни)

Представената справка по-скоро съдържа списък на публикации с информация за тяхната тематика и съдържание, които кандидатът определя в раздел „Оригинални научноизследователски, научни и научно-приложни разработки“, но не е посочил в класическия смисъл приносните моменти в приведените публикации: специфичните достойнства на тематичното изследване, които не се срещат у други автори.

Така конституирана, разработваната от Веселин Дафов (от проф. д-р Александър Андонов и други изследователи) теза за субектната онтология има потенциал да се разгърне като една новаторска концепция със значим оригинален авторски и институционален принос в развитието на съвременната философия. В този смисъл тя съдържа ентузиазиращ изследователски мотив за целенасочени научни занимания. Същевременно аргументационната защита на горната теза, струва ми се, е недостатъчно подплатена с убедително съдържание.

5. Критични бележки и дискуссионни моменти

Проблематичността на тезата за субектната онтология, върху която се гради основният теоретико-публикационен масив на Веселин Дафов, не е свързана с усъмняване в правото на развитие на онтологията (чрез идеята за субектна онтология), а с модифицирането и подмяната на нейната същност. Връщането към философските фундаменти на онтологията може да ни припомни, че още при възникването си основната задача на онтологията не е да разграничи съществуването на предметния свят от

съществуването на света в мисленето (което би оправдало тезата за предметна онтология и субектна онтология). Главната ѝ задача е била да разграничи вечно съществуващото (онтос) в света от всичко, съществуващо по преходен, изменчив и унищожим начин. Презумпцията е, че отделните предметни образувания на действителния свят са изменчиви и изчезващи, но светът като цяло е неунищожим и вечен. Проблемът е да се открие и посочи това, което го прави вечен, когато съставящите го части са преходни и унищожими. Тук главен обект на вниманието не е разграничението в съществуването на действителен свят и мисловен свят. Разграничават се всички изменчиви, преходни и унищожими неща, от някакъв вид вечна и неунищожима субстанция. Именно поради вечността и неунищожимостта на такава, тя притежава качествата да е действително съществуваща. Добре известно е, че за вечна субстанция са предлагани явления като земя, въздух, влага и др., защото в тяхно лице са виждали нещо неунищожимо иечно, а последователното критично преодоляване на такива схващания се е основавало на аргумента, че така предлаганите „елементи“ не притежават това изисквано качество. Нещо повече – едва ли и след преодоляването на учението за подобен елемент някой е отричал неговото съществуване (примерно – въздух).. Отричано е единствено съществуването му като онтос. Само непреходното е светът на вечния онтос. Към преходните и унищожими неща са причислявани както мисловни, така и извън мисловни явления, поради което търсеното разделение не е между мисловното (субектното) и обектното (обективното).

Едва след поредица от опити за обосноваване на вечната същност посредством сетивни явления като земя, въздух и други преходни и унищожими неща се осъзнава, че нищо сетивно не може да бъде вечно, колкото и някои от тези елементи да създават такова впечатление. Анаксимандър ясно посочва горната невъзможност и е първият, който обосновава идеята, че вечната същност на света не е нещо телесно и сетивно установимо, а „апейрон“ – нещо сетивно невъзприемаемо. Но и „апейрон“ не е нещо мисловно по начин на съществуване, а такава, което в мисълта само е наречено по особен начин. Следват решения, в които ролята на вечна и непреходна същност е поверена на субстанции – „атомос“ „ нус“, „логос“ и др. Но каквито и да са, те не са част от света на субекта, а са обективни същности в самия външен свят. Показателно е акцентирането от древните атомисти върху факта, че атомите са елементарни съставни части на обективния свят, макар че могат да бъдат познавани само посредством разума, т.е. тяхното съществуване (техният онтос) е в сферата на обективността, а тяхното познание – в сферата на субектността. Съществуването им в мисленето е сфера на познанието.

В добавка може да се изтъкне, че в историята на философията всички опити да се изведе някакъв мисловен конструкт в статус на обективно битие са мотивирани от гносеологически съображения (отвъдния свят на ейдосите на Платон, нус, логос, номинализма и реализма, абсолютния дух на Хегел и др.). Но компрометирането на горните учения става по онтологически съображения. Защото си остава вечен проблем да се намери и докаже онтоса на мисловен продукт. Иначе е ясно, че подобни неща съществуват, но не съществуват като онтос.

Другият характерен белег на подобни възгледи е, че задължително имат постулативно въвеждане и конституиране. Пак поради същата онтологическа причина – невъзможността да се намери в природата вечния онтос на мисловни феномени.

Тези кратки историко-философски реминисценции недвусмислено указват, че съществуващото само в мисленето не би могло да отговаря на условието за вечност и неунищожимост, още по-малко да бъде субстанциална основа на съществуващия свят, поради което не може да притежава онтологичен статус. Всякакви ставания, направи, бития и проектории в мисленето на субекта си остават в прерогативите на гносеологията.

Съвсем разбираемо е, че подобно историко-философско позоваване не би могло да бъде пълноценно ескплицирано в ограничения лимит на едно становище, но може да послужи като аргументационен коректив за споделянето на алтернативен модел относно съдържанието на онтологията.

Заключение

Различията в изследователските позиции в науката са естествено и до голяма степен необходимо условие като стимулатор за нейното развитие, поради което те не може да играят ролята на критерий за научен квалитет.

Вземайки предвид всички достойнства на представените за конкурса материали, както и направените критични бележки, мога да заявя, че доц. Веселин Христов Дафов притежава необходимата научна квалификация, изследователски качества и творчески потенциал и е достоен за заемане на професорска длъжност. Поради което гласувам с ДА за заемането от него на академичната научна длъжност „Професор“.

Проф. д-р Тодор Тодоров